

מיוחדת, כמו משולש או עיגול, ולא בכלי המיוחד לחיתוך סלק ותפוחי אדמה בצורה מיוחדת (מב).

יג. המכין דברי מאפה ביו"ט, אל יצור מן העיסה צורת אותיות או כל ציור אחר (מג), וכן אל יצייר על העוגה אותיות או ציורים ממימרח כלשהו, או על ידי סידור סוכריות קטנטנות וכדו' זו על יד זו, וראה לעיל סעיף ז ולהלן סעיף יד.

יד. דברי מאכל הנתונים בתוך שפופרת, מותר להוציאם משם על ידי לחיצה בשפופרת, ואין בכך משום איסור ממרח (מד). אבל אין להוציאם כאשר הוא מעונין בצורה המיוחדת של המימרח לשם קישוט וכדו', וכפי שרגילים להשתמש למשל במזרק-קצפת (מה). ובודאי שאין ליתן המימרח על פני העוגה בצורת אותיות או בסדר מסויים (מ), וראה לעיל סעיף ז.

אין להשתמש בשבת וביו"ט בתרסיס (ספריי), אשר עשוי להיהפך למימרח מוצק על גבי עוגה (מ).

טו. אין איסור שירטוט (מח) וחיתוך (מט) באוכלין, כשהשירטוט והחיתוך הם לצורך המאכל או לצורך שימוש של האדם (י). לפיכך מותר לסמן קווים בעוגה,

שירטוט
וחיתוך
באוכלין

הערה לט, קצוה"ש סי' קמו בבדה"ש סוס"ק יב. (מ) עיין סי' תק במ"ב ס"ק טו בשם הפמ"ג וסוס"ק יז ובשעה"צ ס"ק כ, ע"ש, דכל שכוונתו לעשות סימן, מותר, והאיסור רק אם כוונתו לאותיות ולציורים. (מג) ח"א כלל צב סי' ג, ועיין סי' תק במ"ב ס"ק יז. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שהעיר איך מותר לאפות חלה קלועה ביו"ט, וגם יש שמשווים לה צורה של סולם וכדו' - אף באופן שאין מקפידים ביותר על הצורה דלא אסרינן משום כותב, וכמבואר בח"א הנ"ל - הרי המגבן ביו"ט חייב משום בונה, שכל המקבץ חלק אל חלק עד שנעשה גוף אחד חשיב בונה, וכמבואר בשבת צה א תוד"ה והרודה, דאסור אף אם הגיבון הוא כדי לאכול בו ביום, וראה לעיל פ"ג הערה מז, דחייב משום בונה. וכן קשה, איך עושים קציצות או "קוגעלאך" (עיגולים של דגים וכדו') ביו"ט, והרי הוא מחבר חלקי בשר או דג יחד וגם מתכוין לשוות להם צורה מסוימת, ועיין סי' שמ במ"א ס"ק יז וח"א כלל לט סוסי' א ושם בה' יו"ט כלל צב סי' ג, שהמדבק פירות לעשותם ארוך או מרובע, חייב משום בונה. אך אפשר דשאני גבינה, דשל אתמול עדיף טפי כמ"ש בגמ' שבת קלד א, משא"כ בהני דבני יומן עדיפי טפי. וגם אפשר דדוקא כל שרגילים לעשותו לימים הרבה, אסרו חז"ל לעשותו גם לאותו היום, משא"כ בדברים שאין מתקיימים ימים הרבה, וגם היום שרגילים להכין קציצות דגים בקופסאות שימורים וכדו' או להקפא אותם, מ"מ מותר דהואיל ועומד לאכילה וכילוי הוא מיד עם פתיחת הקופסא, משא"כ מגבן שמתקיים בעצמו כמו בנין, ולא מפני שסוגרים אותו תוך קופסא, עכ"ד, ועי' פרק טז הערה קיז (עיין סי' תקי במ"ב סוס"ק כא). ועיין ביצה יב א בפנ"י סוד"ה בגמרא דאי ב"ה, ועיין מלחמות שם ריש פ"ג ובשיט"מ, ולעצם הדין יל"ע בקצשו"ע סי' פ סע' כה. ועי' במנח"ש ס"ק צט. (מ) שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאין איסור ממרח באוכלין, סי' שכא סע' יט ברמ"א ולהלן סע' לד, ועוד, דאין כוונתו לצורה היוצאת מן השפופרת שייקרא בשם ממרח, ע"ש בביה"ל ד"ה תע"ב. (מה) ע"ש בביה"ל הנ"ל, ועיין ח"א כלל צב סוס"י ג. (מ) עיין סי' שמ במ"ב ס"ק טו וסי' תק במ"ב ס"ק יז. (מ) כי יש בזה משום איסור נולד, כי הספריי בתוך המיכל הוא נזיל ונהפך למוצק עם הוצאתו מן המיכל. ואם כוונתו בעשיית הממרח לצורה מיוחדת, י"ל דיש בו גם משום איסור בונה, וכדלעיל הערה מה. (מח) עיין שבת עה ב רד"ה ועייל, בהסבירו מהות מלאכת השירטוט, לפי שדרך הרצענין כשהוא בא לחתכו, משרטטו תחילה וכו', משמע דאין מלאכת שירטוט אלא כהכנה למלאכה אחרת, כגון למחתך העור, וכ"ה ברמב"ם פ"א מה' שבת הי"ז. וכיון שאין איסור מחתך באוכלין, וכדלהלן, הרי ממילא אין בהם משום איסור משרטט, ועיין גם סי' רעד במ"ב ס"ה ה. (מ) סי' שכב במשנה ברורה ס"ה יב ו-יח. (י) סי' שכב במ"ב סע' ד.

שמירת שבת כהלכתה - א <מהדורה חדשה> עמוד מס' קלז - הודפס ע"י אוצר החכמה